

2.671

సమీక్ష

భారతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక

సంపాదకుడు: విద్యాన్ బిల్కపసు సీతారామశాస్త్రి.

సంపుటము 11

రాజ్యసంప్రదించు 1-6-1988 (16-7-1988)

సంపుటము 16, 17

— ఈ సంచికలో —

1. ఎ మెమోరాండం ఆన్ మోడరన్ తెలుగు 1- 8
2. మృచ్ఛకటికంలో హాస్యం 4- 7
3. కన్నడదాసుదత్తయ్యం 7- 9
4. నీ మనిషి నేను - సమీక్ష 10-11
5. ఉద్యోగంలో శ్రీకృష్ణాదు 12-15
6. "అవధాని 'రావూరి' కంజలింగు" 15

కావ్య సంచికలో :- చివ్వియ్యబ్రహ్మకవి దర్శనం, మన సంస్కృతి-మన జాతి, మారినంది తిమ్మకవి కావ్యము లం, ద్వైతం మార్పులు, జనమందివారి ఉత్తరరామ చరితము మొదలైనవి ఉంటాయి.

1, 16 కేడీలలో ప్రచురింపబడును.

భాగము : సంకల్పరమణం రూ. 12.00.

అక్షరసంకల్పరమణం రూ. 12.00.

విక్రయ రూ. 80

★ స మా లో చ న ★

* జాతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక *

సంపాదకుడు : విద్వాన్ బులుసు సీతారామకృష్ణ
Retired Telugu Lecturer, V. T. J. College, Rajahmundry.

ఎ మెమోరాండం ఆన్ మోడరన్ తెలుగు (A Memorandum on Modern Telugu)

—శ్రీమతి వి. జానకి, ఎం. ఏ.,

క్రీ.శ. 1910 నుండి ప్రారంభమయిన వ్యావహారిక భాషాదృష్టమం గిడుగు రామమూర్తిగారి సారస్వతంలో విజయం సాధించింది. వ్యవహారిక భాష అప్పటి వరకూ గ్రంథస్థం కాలేదనికాదు. నన్నయ నుండి చిన్నయ వరకూ అంతర్గతంగా మండలానంతో భాషాభివృద్ధి తన రూపు మార్చుకుంటూనే వచ్చింది. అయితే 20వ శతాబ్దపు తొలిరోజుల్లో రాజకీయ సాంఘిక ఆర్థిక పరిస్థితులు రచనాభాషగా వ్యవహారిక భాష ఉండవలసిన అవసరాన్ని ఏర్పరచాయి. సాహిత్యవ్రతయోజనం కూడా కన్నకాలాల్లో కన్నవిధంగా మారడంకూడా దీనికి కారణం అవచ్చు. ఈ ఉద్యమంలో (దీక్ష) అంగ్లేయ ఉద్యోగులుకూడా పాల్గొని సాత్ర పరిపాలన విచ్ఛేదం.

గిడుగు రామమూర్తిగారు 'ఎ మెమోరాండం ఆన్ మోడరన్ తెలుగు' అన్న గ్రంథం క్రీ.శ. 1918 లో అచ్చువేసి ప్రకటించారు. మదరాసు గవర్నమెంట్ ప్రెస్, మాంట్రోజ్ వారు అచ్చు వేశారు. ఈ మెమోరాండం 1912

లోనే రాసినట్లుగా రామమూర్తిగారు అందులోనే పేర్కొన్నారు. తెలుగు పండితుల సమావేశం, చర్చలు ముద్రా సులభతరం అయిన ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు దీనిని నిర్వహించింది ఈ సమావేశానంతరం తానిగ్రంథాన్ని ప్రాసినట్లు చెప్పబడ్డాయి. ఆధునిక భాషాగౌరవాన్ని పెంపొందించడం, చదువుకున్న వారి వ్యవహారిక భాష అటువంటి వ్యవహారిక భాషను రచనలో ఉపయోగించవలసిన అవకాశాల వ్యవహారిక భాషాదృష్టానికి విరుద్ధంగా సారస్వతపరిషత్తు వారి వాదనలను ఖండించడమే ఈ గ్రంథ రచనా ముఖ్యోద్దేశమని వారు పేర్కొన్నారు.

ఈ గ్రంథం వ్యావహారిక భాషాదృష్టం చరిత్రలో ప్రముఖమైనది. తెలుగుభాషను కాస్త్రీయదృక్పథంతో పరిశీలించిన విధానం ఇందులో కనిపిస్తుంది. నేడు భాషాకాస్త్రకాఖిల భూమి ఎన్నో గ్రంథాలకు వీరి పరిశీలన మూలకం అంటే అందులో అతియోక్తి లేదు.

రామమూర్తిగారి మెమోరాండంలో 1. మన దేశంలో విద్యావిధానం 2. మౌఖిక భాష 3. సంస్కృతం 4. సాత్విక గ్రంథాలు 5. భాషాప్రచారదృష్టి 6. మౌఖిక భాషాప్రచారము 7. జాతీయ సాహిత్యం - భాష 8. విశేషాలింగం - భాష 9. వటులు భాష 10. పరిశీలన - వ్యావహారికం 11. సమరసభాష అన్న అంశాలను చర్చించారు. దీనితోబాటు భాషాకాస్త్రానికి గు బంధించిన అంశాలను కూడా చివరి అనుబంధంగా రచించారు.

ఈ మెమోరాండం ప్రధానంగా పది పిల్లల బోధనాభాషపై ఆధారపడినది అంతకుముందే బడిలోని ఉపాధ్యాయులు రామ ఒక భాషలో పాఠాన్ని బోధిస్తూ పిల్లలను మాత్రం గ్రాంథిక భాషలోనే సమాధానాలు రాయమనడం అన్నది వీరి దృష్టికి వచ్చింది ముఖ్యంగా అర్థం కాదానికి ఉపాధ్యాయులు వ్యావహారిక భాషను వాడతే ముఖ్యంగా అర్థం అయి దాన్ని తెలిసి చెప్పడానికి విద్యార్థులు ఎందుకు వ్యావహారికాన్ని వాడకూడదని అన్నది వీరి ప్రశ్న. ఈ విషయమై ఈ

1) మూ దీక్ష పాత్ర్య ప్రకారికను, విద్యా
సాధనాన్ని గూర్చి వివరించారు

మన దేశంలో అప్పటి విద్యావిధానం
లో ముఖ్యమైన లోపం ఏమిటంటే
బట్టలు పట్టడం, పాతకాలలు కళాకాలలు
విద్యార్థుల కేటక్కుత చాలా తక్కువ
గాను వారి జ్ఞాపకశక్తి ఎక్కువగాను
గీడ్లు ఇవ్వడంతో యాంత్రిక పునరుచ్చ
నూ పటిష్ఠమైన విద్యాభ్యాస స్థానాన్ని
అక్షమించింది. ఇంగ్లీషు విద్యావిధానం
వలె కాకుండా వ్యావహారిక పదాల
తయోగం నిర్లక్ష్యం చేయబడడంతో
1854 డిసెంబరులో పేర్కొన్నట్లుగా
పాత్ర్యార్థులను గూర్చిన జ్ఞానాన్ని ప్రజ
లకు అందజేయడానికి ఒక సాధనంగా
భాష తనివీటి వస్తుందన్నది నిజానికి సత్య
దూరం అయింది. అని పేర్కొంటూ పాత
కాలంలో విద్యాభ్యాసం విద్యార్థులను పత
నోన్ముఖులనుగా చేయడం మోసి బట్టలు
పట్టి రాసేవారినిగా తయారుచేస్తున్నదని
ఇది ఆలోచ్యతంతో కాదని భావించారు.
భాష ఎప్పుడైతే వ్యవహార దూరం
అయినా బడిపిల్లలకు అది పరభాషలా
కష్టపాధ్యం అయిపోవడం దురదృష్ట
కరం అని రామమూర్తిగారు భావించారు.

2. ఈ దురాచారానికి ప్రధాన కార
ణం అసలైన వ్యావహారిక భాష. తెలుగు
ప్రజల మౌఖ్య భాష - చాలాకాలం
నుండి నిర్లక్ష్యంకి గరికావడమే అని వీరి
అభిప్రాయం. చాలామంది తెలుగు పండి
తులు సంస్కృత భాషను శిష్యులకు ని
కాస్థానికం చెందినట్లే తెలుగులో ఒక
పద్యాన్ని కూడా అర్థం చేసుకోలేకపో
తున్నారు పండితుల పరిస్థితి ఇట్లుంటే
పిల్లల కంటికి చెప్పనక్కర్లేదు. పిల్లలు
చదివే పుస్తకాలు వారి అసలైన మౌఖ్య
భాషలో ఉండాలి. ప్రజలు తమ
మాట్లాడే భాషలో రాయన చదివన

వేర్పడకంటే సంఘసంస్కర్త కాలం
నిండేమీ ఉండదు.

3. తెలుగులో కాత్ర్యగ్రంథాలే
అప్పుట్లో లేకపోవడంతో తెలుగు
అభ్యసించవలసినంత అర్హత కలిగి
ఉండితేలు పరిగణించలేదు. తురాకాను
వారాలు మాత్రం కొద్ది గొప్పవిలువ కలిగి
ఉండేవి. అవి కూడా మూడోంతులు
సంస్కృతపదాలంతో నిండిఉండడం
చేత తెలుగు స్వతంత్ర గ్రంథాల కొరత
రావు. తెలుగుపండితు డనినీమకొన
డానికి సంస్కృతానువాదాలు - వ్యాసు
రచన మొదలగువానికి ప్రాధాన్యమివ్వ
బడింది. మతపరమైన సాధనలతోసం
రామాయణం చదివడలిస్తే సంస్కృత
మూలగ్రంథాన్నే చదివుతాడుగాని అను
వాదగ్రంథాన్ని చూస్తుకోడు. తెలుగునీత
లోని సంస్కృతపదాలంతన్న సంస్కృత
మూలగ్రంథంలోని సంస్కృతం మల
భంగా అర్థమయ్యేది అంటే అనువాదగ్రం
థంలో భాష సంస్కృతమే అయినా
కృతకము కావడమే ప్రధానకారణమని
చెప్పవచ్చు.

4. తెలుగు మౌఖ్యభాషగా ఉన్న
విద్యార్థులు చదివే పుస్తకాలు సరళ ముల
భంగా ఉండాలని సామాజిక చట్టంలో
రామమూర్తిగారు ఆలోచించారు. విష
యం కొద్దిదైనా భాష పిల్లలకు కొత్త
కావడమే. ప్రజలు తమ మాటలాడే
భాషలో రాయన చదివన శిష్యులొన
డం సులభం. సామాన్యజనులకు ఉద్దేశం
చిన పాత్ర్యపుస్తకాలు సరళంగాను,
సాహిత్యానికి ఉద్దేశించిన పాత్ర్యపుస్త
కాలు సాహిత్యభాషలోను ఉండాలి.
మొదటిది తప్పనిసరి. గండవది ఇష్టా
నిష్టాల్లో కూడినది. గెప్పలో తెలుగు
చదివేవార్యే ఇవనరవలాగే యథా
తథంగా భాషాభాగాలన్నీ నేర్పినా-

నైపు, హిస్టరీ, సిద్ధాంత వాగ్విద్యా వ్యావ
హారిక భాషలో నేర్పవచ్చును. ఈలాంటి
వారికి వ్యాసాల రచనకూడా ఈ సరళ
భాషలోనే ఉండాలి అని సామాన్య
విజ్ఞానం సంపాదించవలసిన స్థాయిలో
కృత్రిమ భాషను బలవంతం చేయద్దని
రామమూర్తిగారు మనవి చేసినారు.

సామాన్య ప్రజల నిత్యవ్యవహారంలోని
భాషను సామాన్యంగా నిషేధించడం
చేత ప్రజలను జ్ఞానవంతులను చేసే అతి
ముఖ్యమైన సాధనమైన భాష ఎందుకూ
పనికిరాకుండా పోతున్నది. ప్రజలందరూ
చదివనూ రాయనూ నేర్చుకోవడం అత్య
వసరమైన పరిస్థితిలో, సాంఘిక పరిస్థితులు
సముస్థలు కోరాకోరాకి పెరిగిపోతున్న
తరుణంలో మూలకాదాలు లేకుండా
ప్రజాదృష్టిలో ఆలోచించాల్సి ఉంది.
ప్రజలను విజ్ఞానవంతులను చేయడానికి
అనువుగా వారికిగల అడ్డంకులను తొల
గించాల్సిన బాధ్యత విద్యాధికారులమైన
ఉంది.

6. తెలుగు మౌఖ్యభాషగా ఉన్న
వారికి విభిన్నమండలికాలలో ఉన్న
వ్యవహారం అర్థం అవుతుంది. విద్యా
కూశ్యులకూడా మోండ్లి కాలాను
స్వచ్ఛంగా మాట్లాడగలగురున్నారు.
కాని గ్రాంథికం వారికి గ్రీకు, లాటిన్ లా
అర్థంకాదు. మండలిక భేదాల్ని కొద్ది
గొప్ప మార్పులలో శీఘ్రంగా గుర్తించ
గలగురున్నారు. తెలుగు - పాత్ర్యపుస్త
కాలు సరళమైన మండలిక వ్యవహారా
లతో ఉండాలని ఆలా ఉంటే విద్యా
యుగ సమాప్తమైన ధోరణిలో విద్య విద్య
నీస్తారని రామమూర్తిగారు భావం.

7. సాహిత్యం అన్నది కత్తికత్తికత్తి
అయినా అది వాక్ సాత్తకత్తికత్తి
మిస్తాయి. వాటియసాహిత్యం ఆ దేశ
ప్రజల ఉనికిని తెలియజేస్తుంది. కాబట్టి

అది ఎంత సహజంగా ఉంటే అంత చక్కగా ప్రతిఫలిస్తుందని ఈ చిన్న విషయాన్ని పండితులు గ్రహించక బ్రాహ్మ ప్రతిబింబించే సాహిత్యాన్ని కృత్రిమ భావపదాలతో నింపివేస్తున్నామని భావించారు గిడుగువారు.

4. 8 చాలామంది వీరేశలింగం అనుయాయులు పంతులుగారు భావను వ్యాకరణ సమ్యక్తంగానే సరళం చేశారని, కాబట్టి గ్రాంథిక భావనే అందరికీ అర్థం అయి ఉంటు మతచర్యుని వ్యావహారికం అక్కరలేదని భావిస్తారని అంతన ముందరికీ తిక్కిన పండితులతో పోల్చి చూస్తే వీరేశలింగంగా భావప్రయోగ విధానాన్ని కొంతమార్చిన మాట నిజమే కాని ప్రాచీన సాహిత్య ప్రభావం భావప్రభావం అతని నుండి కావ్య రంగా దూరం కాలేకపోయింది. వీరు తెలుగును సరళమనేనా కృత్రిమత్వాన్ని తగ్గించివా-మలభద్రంగా అర్థమయ్యేటట్లు చేసినా ఇతని తెలుగు కృత్రిమ తెలుగుభాషలోని వ్యాకరణాన్ని వాక్య రచనా విధానాన్ని దూరం చేసుకొలేక

9. ది. సంప్రదాయ పండితుల రచనకు మోయిన మూచించినా ఇతని కైరి ఆకాలమునాటి బడిపంతులు ఆవసరాన్ని తీర్చలేక పోయింది.

రెండవసారి చెప్పవలసినదానే అర్థం అవుతాయి. పండితులు కూడా ఇటువంటి పటుంబభాషలో విద్య నేర్చడానికి వీరేశలింగము మార్చిన భావ సహకరించలేదు.

సంప్రదాయ పండితులు కన్యకార భావను తమ రచనల్లో ఉపయోగించడమైన వారిని అభ్యంతరి పెట్టారు. గమ్యత్రేమిటంటే అటువంటి పదాలను పండితులు కూడా తమ తమ భావవ్యక్తి రరణకు ఉపయోగించేవారే. ఎ తగా అర్థము కాకపోతే అంతగొప్ప గ్రంథము అన్న ఒక అపోహ ఆరోపణలో ఉండేది. ఏ నా రానివాడుకూడా ఇటువంటివి చేయి తేలేలు కొట్టించుకుంటున్నాడు. యూని వర్సిటి పెట్టడమేమిటా వాక్యాత్మకాస్త్ర గ్రంథాలను అనుకరించడమచినవ్వుడు పండితులు జటిలమైన సంస్కృత పదాలను చూపించి భావను ముంత క్లిష్టముగా చేసినారు. ఇంగ్లీషులోనుండి ఒక అనువాద గ్రంథాన్ని కూడా దగ్గర పెట్టుకొవచ్చిన పరిస్థితి ఆ రోజుల్లో ఉండేది. గమ్యత్రేమిటంటే అనువాద గ్రంథముకన్న మూలగ్రంథమే తేలికగా అర్థము అయ్యేదని చాలామంది ఆభిప్రాయము. పండితులకు విద్యార్థులకు ఆనకట్ట వంటివైన పాఠ్యగ్రంథాలు సరళముగా ఉన్నట్లయితే తిక్కిన వారుల వలెనే ఉపాధ్యాయులు తమ వృత్తికి న్యాయము చేపూర్వ గలుగుతారు. ఇన్ని ఇటు అధునిక రచయితలకు ప్రాచీన పండితులకు కూడా హానిచేయని సమరస ధోరణిగా గిడుగు వారు భావించారు. పండితులు తమ యిష్టానికి కావ్యరచన

చేయించు. ముఖ్యమైన మార్పు ఏమిటంటే అధునిక ఉపాధ్యాయులు విద్యార్థుల భావసంబంధమైన అవస్థ నుండి విముక్తి పొందటమే. డర్ ఫిలిప్స్ మార్గం ఇంగ్లండులోని అధికారము విన్నవించుకొన్నట్లు ఏళ్ల అనలైన మార్పులలోనే వారి విద్యార్థులకు జరగాలని ప్రభుత్వానికి విన్నవించుకున్నాడు.

మొత్తముమీద రామమూర్తిగారు బడిపిల్లల పాఠ్యగ్రంథాలను మూలము చేసుకొని వ్యవహారభాష, పిల్లల విద్యార్థులకు ఉత్తమ సాధనముగా భావించారు భాషలో పండితులవల్ల కృత్రిమత్వము ఎక్కువయిందన్నారు. క్రిష్టన్ల నుతో కూడిన పాఠ్యభాగాలు విద్యార్థుల ప్రదర్శనలో అక్కరలేదన్నారు. విషయగ్రహణానికి భాష అడ్డుకాకుండని, వ్యవహారభాషలో గ్రంథరచన, బోధన ఉంటే అటు పిల్లలే కాక ఉపాధ్యాయులు కూడా కొన్ని అవస్థలనుండి దూరము కావచ్చని ఆభిప్రాయ వడినారు. ఈవిధముగా విద్యావిధానాన్ని మార్చమని ప్రభుత్వానికి విజ్ఞప్తి చేసుకున్నారు. సాంఘికదృష్టి విద్యాప్రయోగము అన్న అంశాలపై వీరు ఎక్కువమంది విద్యార్థులకులు కావాలంటే సరళమైన భాష తప్ప తేరే గత్యంతరము లేదని హాకి వికాసించారు.

మృచ్చకటికంలో హాస్యం

—శ్రీ చప్పా మార్కనారాయణ, ఎం. ఏ..

సంస్కృత పాహిత్యములో వేళ్ళ మీద లెక్కించదగిన మహాకవుల్లో కూడ్రవడు ఒకడు. సంస్కృత రూప చాలోకి ఒక విశిష్టమైన కావ్యము మృచ్చకటికను అనలు చేరచిత్రముగా ఉంటే, ఇక నాటకము సంగతితేరే చాల్చాలి ఇందులో శృంగారముప్రధాన రసము. అయితే ఇక అడుగడుగనా ప్రేమకల మృచ్చకటికలో ఆనందపు లాభము చేయించే హాస్యము దాని ప్రధానాంగము. ఈ ప్రకరణములో నాయికా నాయకులు వసంత సేన, చారుడకుడు, మునోపేతులు. ప్రతి నాయకునికీ సర్వవికారాంత్రాప్త, కళారాశి నిండిన ప్రాకృతభాషమోట్లాడడం వల్ల అతడి కాపేర్చుచుంటుంది. అతడి మాటలు చేష్టలు కూడా హాస్యకారాలే. ఈ కావ్యములో కూడ్రవని హాస్యరసమూర్తిని స్థాపించు లాక న్యాయముగా వరామర్శించడమే ప్రస్తుతవాస్తవోద్దేశము.

హాసం అంటే నవ్వు. హాసాన్ని కల్పించేది హాస్యం. ప్రాజ్ఞాణి, సంస్కారవంతుణ్ణి సంతోషపెట్టగలిగే హాస్యమే ఉత్తమ హాస్యము అనిపించుకొంటుంది. నవ్వు మోడపుడికి ఒకవరము. సర్వవరా వర సృష్టిలో నవ్వుగలిగేది ఒక్కమోడపుడే. నవ్వు ఆరోగ్యపాతువు, మానసిక వికాసం కలిగించే దీపకాగ్ని ఉంది హాస్యములో. ప్రపంచములో హాస్యరీతి త్వముఉన్న ప్రజల్లో ముఖ్యంగా పేర్కొనదగ్గవారు ప్రాచీనవారు, అంగ్లేయులు, అమెరికన్లు. వాళ్ళ పాహిత్యంలో హాస్య

నికీ సుముచిత స్థానం ఉంది (హా. తోరణం).

మనప్రాచ్యకవులు 'సగం చచ్చి సంగీతము, అంతా చచ్చి హాస్యం' అనుకున్నారో, లేక 'నవ్వు నాలుగు విధాల చేటు' అనుకున్నారో గాని నవరసాల్లో మిగతారసాల కన్న హాస్యము హాస్యానికి ఇవ్వలేదు. సంస్కృతంలో హాసాన్నికీ వచ్చిన కరువు ప్రభావము మిగతా భారతీయ భాషలపై పడింది, అందుకే మనకి ఆరోగ్యకరమైన హాస్యం కరువయింది. అలాంటి తీర్చిన ఘనత మొకటిగా కూడ్రవడిదే అని చెప్పాలి. ధనంబయుడు హాసములోని రకాలను సరించి

'స్మిత మిహ వికస్మితవయనం
కించి ల్లక్ష్మ్య స్థిరంతు హాసితం
స్వాత్మోమధుర స్వరం విహాసితం
సకరః కంప మిత ముపహాసితం
అవహాసితం సాప్రాక్షం
విషిప్తాంగం భవ త్యతిహాసితం'

అని నవ్వుని ఆరు రకాలుగా విభజించి అందులో స్మితం, హాసితం మూత్రమే ఉత్తమాలనీ, మిగతావి ఉత్తరోత్తరం పరిహరణీయా అనీ చూపించాడు.

హాస్యం ఎలాఉండాలంటే లలితం గానూ సున్నితంగానూ చమత్కారయు రంగానూ ఉండాలేకానీ, మొరటుగా, సభ్యతా రహితంగా ఉండే జాడదు. ఒక మాటలో చెప్పాలంటే "లలితమైన హాస్యం బ్రహ్మరూపి దంత క్షతంలాంటిది" అంటాడు ఓ మహామహాత్ముడు. అలాంటి ఆమోహకరమైన హాస్యాన్ని

అందించాడు కూడ్రవడు. మృచ్చకటికములో హాస్యం ప్రధానముగా కళారుడు, శిర్విలకుడు, మైత్రేయుడు, వీరకచండనకులు కాదరులువీరిని ఆశ్రయించి ఉంది.

ఆముఖంలో నటి, మూత్రధారుల పరిహాసం ఇందులో హాస్యానికి ఆరంభం. మూత్ర :- ఆర్య అన్నీ కీ మృత్యుస్వాగం గేహేఽ కిరవ్యం నవేతిక ఆర్యా మునింట్లో తింటానికి ఏమై నాఉందా, లేదా?

నటి - ఆర్య సర్వమస్తి. ఆర్యపుత్ర అన్నీ ఉన్నాయి.

మూత్ర :- కిం కి మస్తి? ఏమే మన్నాయి? నటి - తద్యథా సుదౌదవం] ఘృతం, దధింతడులా: ఆర్యణా తవ్యం రసాయనం సర్వమస్తీతి ఏవం తవదేవా ఆహస్వ. పరమాన్నం నయ్య పెరుగు అన్నం ఇంకా మీరు తినుకోవగిన రసాయనాలు మీకు చేవకలు సుమారుగలరు.

మూత్ర :- కీ మహాగం గేహే సర్వమస్తి అభవా పరిహాసనీ? నిజంగా అన్నీ మునింట్లో ఉన్నాయా, తరి హాసమా?

నటి :- ఆర్యా! అస్త్యవనే. ఆర్యపుత్రా! ఉంది అంగడిలో.

అంటే సంభాషణ అంగడిచేరే సరికీ హాస్యం మొలకెత్తింది. నిజానికి అవన్నీ ఇంట్లోనే ఉంటాయి. పరిహాసమేడింది భర్తతో. పరలోకములో అందమైన భర్తతో సము నటిచేసే క్రతం విషయంలో నటి మూత్రధారుల సంభాషణ, మూత్రధారుడు మైత్రేయుని నిమగ్తణ భావనానికి వీలినే సందర్భములో వాళ్ళిద్దరి మాటలు హాస్యరసమృగకాలు. ఈ ఘట్టంవల్ల ఈ రూపంలో హాస్యం మొదటి కవి కూచించి నటించి.

ఈ మాసములో కళాపాఠశాల ప్రతి నాడును పాఠశాలలో ఆ పాఠశాల వారు వలసవలసగా చిత్రించిన విశేషం. తాను రాజాగారి వాసునిది నని చెప్పు కోడంలో అతిథి ఎంతో కృపి. దుర్గా ద్వారా రాజవంశపుట ప్రవృత్తి ఎలా ఉంటుందో కళాపాఠశాల వారు చూస్తే తెలుసుంది. మార్కెట్టుపాటు అనే గుర్తుకొచ్చి, పునరుత్పత్తి నుండి ప్రాచీన మార్కెట్టు అనుబంధమైన పురాణ ప్రతికల ఎక్కువగా కనిపిస్తాయి.

వసుంధర నేను తెలుసుకోవడం.

(121) .. మను చక్రమును యాతా రావణ స్థాన వృత్తి. రావణుడికి కంటిలా నీవు నాకు దొరికావులే అంటాడు. రావణుడు ఎక్కువగా ఉండి నీరసం కంటి అంటాడు కళాపాఠశాల. ఇలాంటి పురాణ విరుద్ధ ప్రతికలన్నీ ఉంటాయి కళాపాఠశాల పొందిత్యంలో.

పుణ్య జ్ఞానమితి బహుభూషణ కల్పమిశ్రం కిం ద్రావణీక వలాయన రామభీతా ఏవ పారామి సహనీతి యథా మామూర్తి క్యావసార్యగిమివ తాం

సాధనావ (125)

రామ భయంవల్ల ద్రావణీక భుజా భుజిని వగలు ద్రావణీక పరుగెడుకు వాస్తవ. గాని, విశ్వానకు చెల్లిన కుభ ద్రావణీక హనుమంతునితో. బలాత్కారంగా నిన్ను నేను ఎక్కువగా అంటాడు. దుర్గానుకు అంటానిక రామదేవి, అర్జునుడు సాధనలో హనుమంతుడని కృష్ణ భగిని విశ్వానకుభగిని అని అంటాడు కళాపాఠశాల.

కిం భీమనేనో జనవన్ని పుత్రః కన్య ముతో నా దళకన్య రోహిణీ వీర్యవం గృహీత్యా కేవల మస్తే దీక్షిత విశాఖాను కృపిం కళామి 129

నేను దుర్గానుకుడి లాగా నీ బాధువులు కొని యాచుస్తాడు, నిన్ను పురుషులు జనువన్ని కొడుకైన భీమ నేనుకు రక్షిస్తాడో, కంటి కొడుకైన రావణుడు కాపాడతాడో. ఈ పద్యంలో పొందన భీమ నేనుగి జనవన్ని పుత్రుడు అనడం, రావణుగి కంటి నుకుడు అనడం కళాపాఠశాల వారు అంటారు.

వసుంధర నేను వారమార్చ నువ్వ మించి, ఆ దండ్ర చావడమే నీకు రక్షించగలదా? అంటాడు కళాపాఠశాల. ఈ పద్యంలో నన్ను చూస్తే తప్పక రక్షిస్తాడు అంటుంది వసుంధర నేను. అప్పుడు కిం స కళా వారి పుత్రో మహేంద్రో రమ్యపుత్రః కావేమి: నువ్వు: దండ్ర రాజాద్రాగ పుత్రో బలాదుర్గా క్యావ క్యా వా దుర్గా మార్చి కన్య: 8-34

వాదేమనా క్రదా? వారికొడుకైన ఇంద్రుడా? రంభకుమారుడైన కాంక్షియా? ముందుదా? దండ్రుడా? ద్రావణీక పుత్రుడైన బలాదుర్గా? దాగవ్వడా? దుంధు మారుడా? లేక త్రికంబవా నిన్ను కాపాడడానికి అంటాడు. ఇవన్నీ కళాపాఠశాల అనను దూర పురాణ ప్రతికలు.

చాగ్యేన యథానీతా

మంతా భారతే యాగే

ఏవం త్యాం మోట యిష్టామి బటాయురీత ద్రావణీక, 8-35

భారత యాగలో చాగ్యేనిలేత నీతా బటాయురీతేత ద్రావణీక ఎలాచంప బద్రాలో అలా నిన్ను నేను చింతిస్తాను. ఈవిధంగా భార్యగాభల్ని తాన మారు చేస్తాడు కళాపాఠశాల. కళాపాఠశాల నోట కచ్చే ఇలాంటి బటాయ మోటే నుకు మహ్య హేతువులు. ఇలాంటి పన్ని వేలాలు కోట్లాలు.

కళాపాఠశాల ఏకాదశ వచనం పున ర్న క్షమలై హేతుకలిత మామరూపం.

వసుంధర నేను అనుకుని రక్షణిక బాధువులు కొని.

ఏమని నాకు కలగిస్తానీతా, కేళ్యు వారపు కలారహిణి అలా, విశ్రాంతు అపాధ చిత్తం కంఠం కేదం, కంఠ కవిశ్యరంకా. 1-41

ఈ పద్యంలో కేళ్యు, వారపు, కలారహిణి అనేవి బాధులి, అలా, విశ్రాంతు, అపా, అనేది అరకదాని. కేదం, కంఠం కంఠం, ఈశ్వరం అనేవి ఈశ్వరుడి కళాపాఠశాల పునరుత్పత్తి.

మహాకోటు: 'మను మనన నువ్వం ముక్త్యం వర్తయన్త' ముక్త్యునికి,

ఇంకోకోటు:- కూర్, విశ్రాంత, పొందన: శ్వేతశేతు: అని తెలుసుకోవడం పరాక్రమానికి మిగతా రెండు అర్థముడికి పునరుత్పత్తి.

ఇంకా కళాపాఠశాల విశాఖానిక నివర్తనా రెన్నో ఉన్నాయి. 'తానేమి' చాలా గొప్పవాడని కళాపాఠశాల, 'అహం వరపురుష: నుకుమోహమేద: కామ యిత్యు:' నేను వరపురుషుణ్ణి నాకు చేస్తున్న నీచ కామించదగినవాణ్ణి అని చెప్పుకుంటాడు. ఇది అని అర్థమవుతుంది. అ మాటక వస్తునన—

వసుం. కాస్తం కాస్తం అనేనీ అనార్యం ముక్త్యుని. అనార్యికంగా మోట్లాడన సోర్యునుకో.

కా: ఏమీ క్రాన్తానీ నాన్తానీ ఇతి. అనినీనీయాపు, వాదినీయాపు అని వసుంధర కాస్తం, కాస్తం అన్నదాన్ని క్రాస్తం, కాస్తం అని అర్థం చేసుకుని బాగిపోతాడు. ఇక్కడ నింకని సామ మాతంగా గ్రహిస్తే మహాకోటు వ్యాఖ్య నిన్ను నిందగా భావిస్తాడు—

అన్యమంకంలో వాదభిక్షువుతో కళాపాఠశాల మాటలు.

. భిక్షు: స్వాగతం ప్రసీదమాపానకం. ఉపాసూ! స్వాగతం అనుగ్రహించు.

కార: భావ భక్త్యభక్త్య ఆక్రొళిత మ్మా. చాచా! చూచు చూచు నన్ను తిడుతున్నాడు.

విలు: కిం బ్రవీతి. ఏముని

కార: :- ఉపసనా ఇతి మాంధగతి | మహా నానీతి: - ఉపాసనా అని, శీత జుంగలివా ఏం.

విలు: .. బుద్ధోపాసనా ఇతి భవ నం స్తూతి. బుద్ధోపాసనా అని నిన్ను స్తుతించాడు.

భిక్షు: :- త్వం భక్త్య: త్వం త్రిభక్త్య: - నీవు భక్త్యుడవు త్రిభక్త్యుడవు.

కార: - | మహా చార్యాశిష్య, భావక: యథాకాలోపా. ఈ విధంగా కాయని పదార్థజ్ఞాన లోకవల్ల మాదా హాస్యానికి ఆనవాళం కలిసింది.

అంధకారంలో భూమి గళబ్బం ముక్కతో చూడగలడు, మాల్యగంధం విసగలడు కాయడు. ప్రభయంకంలో వసంకనేని తయమకూ వచ్చివుడు ఆ ముచికటిలో పిళ్ళని తప్పించుకొన్నాడు అని చూచావు ఏమైనా నిర్మలమైనా అని విలుడు కాయనిని అడుగుతాడు ఏమిటని అంటాడు కాయడు.

విలు:- భూమి గళబ్బం చారక్యాను విధం మాల్యగంధంవా. ఎగలమిద్ది, తామో తమిళం.

కార: - కృణోమి మాల్యగంధం, అంధకార భూతయో తుసర్మాసియా నమక్కుత్తం తక్యామి భూమి గళబ్బం. భూమో తాన వింటున్నాడు, కాని ముక్కలో చికటి కమ్మించుకున్న నగళబ్బం మాత్రం స్పష్టంగా కనబడ్డలేదు. ఎంత లోక విరుద్ధ భాషలుగా కాయనిది.

వ్యతిరేకంగా కాయడు తరమ భీరువు. కాయడు అనే తగమబడుతున్న వసంత నేన కల్లవక, పల్లవక, పరభృతీకే, పర భృతీకే అని తన పరిజనంకోసం వీలిస్తే, భయంలో భావ భావ మనుషులు, మను షులు అంటాడు కాయడు. పరిజనం కోసం పిలుస్తోంది లే అని విలుడు అంటే, నిజమే? అవును, అయితే - 'స్త్రీణాం కళం మారయామి, కూరో-మామ్' ఎంత హాస్యాస్పదంగా ఉన్నాయి కాయని మాటలు. స్త్రీలపైనే వంతుమందినైనా చంపగల వీరుడట కాయడు.

వసంత నేనను చంపి ఆ నేరం చారు కత్తునిపై పెట్టి న్యాయస్థానంలో అభి యోగం తెచ్చికపుడు, అందు కాయని ప్రవర్తన హాస్యయుక్తమైనప్పటికీ ఏక గింపు కల్గకుంంది. చివరికి పాలకరాజుని చంపి ఆర్యులకు రాజైన తర్వాత కర్మల వని ఆజ్ఞానుసారం రాజభటులు కాయని బంధించి తెస్తే

ఏవం దూర మతిక్రాంత ఉద్దామ ఇవగార్తభ: ఆనీత: ఖల్వహం ఇద్ధ: వక్కురో-న్య ఇవతుమ్కర: 1052

కట్టు తెంచుకొన్న గాడిదలా చాలా దూరం వదిలెత్తాడు కాని వక్కులాగా కట్టి తెచ్చాడు అంటాడు. నీరోపమానం వల్ల ఇక్కడ హాస్యం చోటు చేసుకొంది.

వసంత నేన చారుడత్తుని మెడలోని వధ్యమాని తీసి కాయని మెడలో వేసుంది. అవుడు కాయడు -

'గర్భవాసీపుత్రీ, బ్రవీద, బ్రవీద, నత్తు నర్మయమమి రత్తర్విత్రాయస్య' గర్భవాసీమారులా అనుగ్రహించు అను గ్రహించు మని నిన్ను సంపద నన్ను రక్షించు అంటాడు. కాయని ప్రతిమాటా హాస్యమై పోయింది ఈ రూపకంలో.

ఇలాంటిపాత్ర సాహిత్యంలో నూపుడువ్వ లోకంలోనూ అరుదు.

ద్వితీయాంకంలో జాడరుల కలహం ఒక విండు. 'జాడమంటే తురుషుని? సింహాసనంలేని రాజ్యం గదా' - ఒక జాడరి. ఆ ఘట్టమంతా హాస్యరసపూరి తమ. మూడోది విదూషక హాస్యం.

చేట - ఆర్యమైతేయ బ్రాహ్మ: ఖలుత్వమ్. ఆర్యమైతేయ నీవు బ్రాహ్మ ణుడవే కదా!

విదూ - యథా ఖర్వశాగానాం మధ్యే దుండుభ: యథా సర్వ బ్రాహ్మణానాం మధ్యే-కాం బ్రాహ్మణ: అవును బాబూ! దుండుపాము లెట్లో బ్రాహ్మణుల్లో నేనూ అట్లే. అని తనపైనే 'శోచితి' వేసుకో గల హాస్యనరులు మిదూషకుడు. పంచ మంకంలో చూపిత్తుని ఇంటికి వసంత నేన వస్తుంది. ఆ సందర్భంగా చేట విదూ షతల మధ్య జరిగిన మాటలు, చేష్టలు హాస్యరసభరితాలు. వసంత నేన వచ్చిం దని చెప్పడానికి -

చేట - ... కస్మిన్ కాలే చూతామవ రితా భవన్తి ఏ కాలాన మామిడితెల్లు తుప్పిస్తాయి?

విదూ - ఆరే బాహ్య: తుత్ర గ్రీష్మే. ఓరి తొక్కుకొడకా గ్రీష్మంలో కాడటరా.

చేట :- ఆరే వహి, వహి. ఆరే కాదు కాదు.

విదూ - (చారుడత్తు నడిగి తెలిపిగాని) మూర్తవసంకే. మూర్తదా వసంకంలో,

చేట - .. నువ్వన్నదానాం గ్రామాణాంకారమేం కిరోలి. నువ్వన్న మైన గ్రామానికి చీగ ఎవరు?

విదూ - ఆరే రథ్యా. పిళ్ళ.

చేట - ఆరే వహి, వహి. ఆరే కాదు, కాదు.

విదూ - (చారుడత్తు నడిగి తెలిపిగాని) ఆరే బాహ్య: తుత్ర నీవా. ఇలా ఉం

టుంది వారి సంభాషణ. వసంతనేన
వచ్చింది అని చెప్పడానికి చేటుడు చేసిన
తతంగం ఇది. అయితే అదే మాట చారు
దత్తునికి చెప్పడానికి విదూషకుడు
వయస్యా చారుదత్త! మీ భవిష్యదు
వచ్చాడు అంటాడు. ఇలా ఉంటుంది
విదూషక హాస్యం. ఇక జిగ్ అంకంలో
వీరక చందనకుల సంవాదంలో చిక్కని
హాస్యం మిళితమై ఉంది.

చోరుడైన కర్పిలమని పాత్ర ప్రవేశం
నుంచి నిష్క్రమించేవరకూ చక్కెరిగిం
తలు పెడుతుంది తన చోరకళానైపు
న్యాన్నితెలిసి కెల్లడిస్తాడు ఆ చోర
కిల్లామణి. సారంగం తవ్వడానికి కొల
దాదం లేకపోతే బండెముది కదా! అని
అది తన కన్నులపాల ఉపయోగమా...

ఏలేన మావయతి భిత్తి కర్పయార్
మేలేన మోవయతిభూషణ సంక్ర
యోగాన
ఉద్ధాటో భవతి యస్త్ర కృధేకవాతే
దప్తస్య కీటకుః పరితప్తనవ.

8.18

ఈ జంటతో కన్నం త్రవ్వడానికి
కొంత తిసుకోవచ్చు. నగల సీతల్ని విడదీ
యొచ్చు. తలుపుగడల్ని తప్పించొచ్చు.
పాములు మొదలైన విషకీటకాలు కరిస్తే
విషం పైకెక్కటండా కట్టు కట్టొచ్చు
అంటాడు. తర్వాత విదూషకుని స్వహస్తా
లతో సువర్ణభాదాన్ని చోరుడు కిచ్చి
మిన్న చేత అద్యంతమూ హాస్యంరేరి..

ఈ విధంగా మృచ్చికాటికం ప్రతి
అంకంలోనూ హాస్యం ఆలంకరించ
బడింది. ఇలాంటి రూపకం మన భార
తీయ సాహిత్యంలో 'భూతో నభవి
మృతి' అడం అతిశయోక్తి కాదు.

—0—

కన్నడదాసద్వయం

—శ్రీ మంతెన మార్యనారాయణరాజు, ఎం.ఎ.,

“విన్నపమున నోరు లేదయ్యె!

అనంత అపరాధము వాలో నుండు
టచే.” అనో లేదా

“అపరాధిని నేను కాను

అపరాధం లేదు నాకు...” అనో
పాడుతుంటూ కర్నాటకరాజ్యంలో హరి
దాసులు ఇంటింటికి తిరిగి మధురగానాన్ని
పంచిపెడుతుంటారు. వాడూ నేడూ
హరిదాసు అనేవాళ్ళు ఇటు తెలుగునే
నాలుగు చెరుగులా, కన్నడవాడులోనూ
సంచలనమే వున్నాది. అయితే ఈ హరి
దాసు లేవరకే వాళ్ళకుమారులుంటేవి?
అన్న తిట్టానతో చూస్తే కన్నడ సాహి
త్యంలో హరిదాసువరంతర ప్రత్యేకంగా
మృష్ణుని గోచరిస్తుంది. కన్నడిగులు చెప్పిన
దాని ప్రకారం మధ్యాహ్నాంతం ద్వైత
మతతత్వాన్ని అంగీకరించి, ఆ మత ప్రచార
రానికి పూనువన్న భక్తలే ఈ హరి
దాసులు.

పదహాశతాబ్దంలో హరిదాసులు
తమ కీర్తనలద్వారా హరి (విష్ణు) పార
మ్యాన్ని ప్రచారం చెయ్యడం మొద
లెట్టారు. అంతిమశతాబ్దం 15 వ శతాబ్దా
నికి చెందిన శ్రీహరినారాయణ ఈ వరంప
రలో మొదటివాడంటారు. ఆ యన
కర్పాతి కాలానుభూతంగా వ్యాస
రాయలు, వాదిరాజు, పురంకరదాసు,
కవచదాసు, విజయదాసు, గోపాలదాసు,
జగన్నాథదాసు, ప్రసన్న మంకటదాసు
లను లబ్ధప్రతిష్ఠలనుగా పేర్కొనవచ్చును.
తేజోవంశీ తెలుదడిన వీరి కృతులకు
కన్నడసాహిత్యంతో ఒక విశిష్టసాం
భం.

ఈ హరిదాసులయొక్క కీర్తనలు
ధాన్ని పరిశీలిస్తే అది సంగీతం అనే
భూమి మీద నిర్మించబడ్డా యేదీ
సుస్పష్టం అవుతుంది. వాటిలో ప్రధా
నంగా కనిపిస్తూవుండే దేశీయమైన యే,
వాటిని అచ్చిలంగా గణనిభజన చేయటం
ఆసాధ్యమైన విషయం. మాత్రాగణా
లుగానాని, అక్షరగణాలుగానాని వీటిని
విభజించటం సాధ్యమయ్యే వని గాడు.
అక్కడక్కడా సాంప్రదాయకమైన
పట్టుది, ఏలే, త్రిపది, సాంకర్త్య- మొద
లైన యేలు మనం గుర్తించగలిగినా
కట్టుబాటున అతిక్రమ సంగీతాన్ని ఆక్ర
యించుకొన్నవి ఈ హరిదాసులయొక్క
కీర్తనలు. ‘కీర్తన’, ‘సుకాది’, ‘ఉగా
భోగా’ అని మూడు భాగాలుగా
కన్నడిగులు హరిదాసు సాహిత్యాన్ని
వింగడించారు. అయితే కీర్తనలోమాత్రం
పల్లవి, అనుపల్లవి, నుడి, అనేది వుంటూ
చివర రెండుతో ముగిస్తూ వుంటుంది.
మర తెలుగు వాగ్గేయకారలో కూడా
త్యాగం వాగ్గేయమివారి పేరు కొన్ని కీర్త
నలలో గోచరిస్తూ వుంటుంది కదా!
కన్నడిగుల కీర్తనలలో ఒక “నుడి”లో
నాలుగుపాదాలుంటాయి. చవళా మన
చరిణం అంటే నాలుగుపాదాలుంటాయి.
అలాగే వాళ్ళ నుడిలోనూ నాలుగుపాదా
లుంటాయి సరిపెట్టుకోవడా! పల్లవిలో
కీర్తనకారాడే విశిష్టమైన అనుభవం కేంద్ర
బిందువై యుంటుంది. ఇక అనుపల్లవి,
నుడి ఈ భావనకు పరిపాక వాల్సై
వుంటాయి.

మృగంగా ఈ వ్యాసంలో నేను
చెప్పకలమున్నది కన్నడ హరిదాసు

సాహిత్యాన్ని సుసంపన్నం చేసిన హరి నాకు సంగీత ప్రకారాలైన పురందరదాసు, కనకదాసులను గురించి మాత్రమే. పురం కరదాసును గురించి తొలుత విన్నవించు కంటాను. శ్రీకృష్ణ దేవరాయలవారి గురు వులై నటునంటి వ్యాసరాయస్వాముల ప్రయోగ్యులను పురందరదాసు 16వ శతాబ్దంలో జీవించిన మహాకవి అవుడు. ఒక విధంగా చెప్పాలంటే కర్ణాటక సంగీతానికి ఆదిగురువు, అదిపునపుడు ఏమైనా అనుకోవచ్చును. అసలాయన ఈ హరి వ్యాస మాటలను ముఖ్యలిక్షణులు అంటేపోయి! భక్తి భావ సైరాగ్యములతో నిండిన అక్షరాలని కీర్తనలను ఆయన రచించారు.

భక్తులలో భక్తిభామణి, గాయత్రులలో గాయత్రీరామణి పురందరదాసు. అదిలో శ్రీమంతుడేకాక వరకు లోభిగా వున్న పురందరదాసు ఏదో బలియై మన కంఠులన కారణంగా సైరాగ్య చిత్త వృత్తిని అలవరచుకుని సర్వసంగతరీత్యాగి అయినట్లు విజ్ఞులు చెబుతారు. “పురంకర వికల” అన్నది పురందరదాసు కీర్తనలలో గల మహాపం. అత్యంత హరి భక్తితో భావగీతలు సంగీతం చేసినా పురందరదాసు సమాజాన్ని (అనాటి) విస్మరించకపోవడం శంకార్యం! సామాజిక జీవనంలో తనకీ ఒక పాత్ర అని తెలిసిన పురందరదాసు అక్కడక్కడా సంకర్షణసారంగా చాటుకోవడం దురాచారాలను విమర్శించినట్లు మనకు వ్యక్తమై చూతుంది. తనకు మోక్ష మతాతలంది.

శ్రీకృష్ణాశ్రమపు సీమా వైది

ఫల మేయి, చేము (చేప)ను తెల్లంలా వైచిత్ర్య ఫలమేయి కనుడి మది మది అంటే ఏమి కాళిం, దుర్జనులు ముక్కుచెట్టువంటి వారు, ముఠాను కుద్దిచేయగలరే కాని

మన మన కుద్దిచేయగలరా. ఇక పిల్లి చూస్తుంటే నవ్వు వస్తున్న” చంటాడు పురందరదాసు. సమాజములో దైవభక్తి, నీతి, నిష్ఠ, భక్త్యం అభివృద్ధి పొందా అని ఆయన తీవ్రతానాడు. జన్మలలో మోసక జన్మ చాల గొప్పదన్నది ఆయన నమ్మకం.

జనకృద్ధి లేకపోతే మంత్రాలు అనించినా ఫలితం కూర్చుండు. తమకుద్దిలేకంటే తీర్థయాత్రలు చేసినా మూతం ఏమి ఫలితం. అంక (చిత్త) కృద్ధి లేకుండా బయటయాత్రం కానుంటే వాళ్లు చేవలు, మొక్కలూగుంటారు. వాళ్ళంతా శ్రీ శైలంలో కావలవంటి భక్తులు. ఈ దొంగ భక్తుల్ని చూచి పురంకరవికలండు నవ్వు కంటాడు. కన్నడ కీర్తన. పైఅర్థం ఇందులో అనువీస్తుంది.

“మనకుద్ధి ఇల్లదకగ ముఖతదఫలవేను తమకుద్ధి ఇల్లదకగ తీర్థతదఫలవేను మిందల్లి ఫలవేను మీను మొసకే యంతె నిందల్లిఫలవేను శ్రీశైలకాగ యంతె హారగ మీందు ఒక గమయిత వరకండు దెరగాగి వికలితపురంకర వికల” అని.

అదేవిధంగా అసహ్యకరమైన సంపారమామిక కొంచెమైన ఆక లేకుండా ఈ సాగరాన్ని తుడవలేను. ఇందులో తుండి జయం పొందవలెను. తామరాకునె నీటిలోట్టు మాడ్చి జీవితమున ప్రేమతో మెలగమి రాముని స్మరించుచు కామితాలు (కోర్కెలు) పడయవలెను. జీడి మామిడితుండుకు విక్రమం పండు లో కాకుండా వైట వున్నట్లుగా సంపార సాగరంలో చిక్కుకుడి ఆక విగర్చించి కృష్ణుని ధ్యానించవలెను. మౌనము మోడ ఆలోచన గలయినవ చిక్కి

నట్లుగా మోసపోక వికలని స్మరింపయ్యే సుసంపారసాగరి మీదవలె, సంపారమునే అంటే పెట్టుకోని జయము గాంచవలె అంటాడు.

‘ఈసకేత ఇద్దు జై సచేత హేసిగ సంపారదల్లి ఆక లేకమాడ
తామరస జుడంతె ప్రేమపట్టు భవదోగు స్వామిరామనె నుకలపాడి

కామిక కైలంబరెల్ల! గేయకాణ్ణి నల్లి చీన నేరిడంతె సంపారది మారిఅనె మాడద్రాంగ

భీరకృష్ణ నెనవరెల్ల! మాంసదాకెగ మత్స్య సింహి

కాంబె పట్టువరయంతె మోసహాగద్రాంగ జగదీశ పురంకర వికల నెత్తుక.

మరో కీర్తనలో “ఒ వికలా! సేవంటి కండ్రి కాకున్నాడు సేవంటి యజమాని నాకున్నాడు. సేవ లేదు. సేవంటి ప్రభువు నాకున్నాడు. సేవ లేదు. సేవ పరచేది. నేను వ్యజీని. నీ రాశి అక్షి నాకు తల్లిగా వుంది. నాకు అక్షి తల్లిదండ్రులు వీరవరయ్యా! స్వామి! అంటాడు. అ కీర్తనకు క్రింద ఉదాహరణ.

“విన్నంభరంబె ఎవగుంటు నికగిల్ల నిన్నంభస్వామి ఎవగుంటు నికగిల్ల నిన్నంభ దొరియొచ్చి ఎవగుంటు నికగిల్ల నీనె పరచే నాకు వ్యజీ నిన్ను అరవీ అక్షి ఎవగతాయి యాంటు ఎవగిడతాయండె నికగాయ్యో పురంకర వికల” ఇలా చెప్పవంటూ పోతే కొత్త అంకా త్రిప్పాయి పురందరదాసు కీర్తనలు.

ఇటువై దానవ్యయంలో ద్వీపి ముడైన కనకదాసును గురించి ముచ్చటిస్తాను. ఆయన 16వ శతాబ్దిలో సామాజిక సేవలందించినవారలలో మహాభక్తుడై తిరించినవాడు ఆగునీపాడు. కనకదాసు

‘మరుల’ బలమైన జన్మించినవేన సమ కాలిక బాధ్యతాంశావహుచే ఈసదించి చది తన భక్తి సైరాగ్యములచే అంద! మన్నిన గాంచిన మహాభక్తుడు. ఆయన

కీర్తనలు కన్నడదాసు సాహిత్యానికి అంతాంతరము లవదనమువంటిది.

మై చెప్పకన్నదాన్నిబట్టి పురందర దాసు కావ్యమందే కనకదాసుని మనస్ అవగతమౌతోంది. పురందరదాసును, కనకదాసునూ కన్నడిగలు అక్షరసేవక అవదించారు. వాడుకలో వుంది. వ్యాసరాయల శిష్యులైనవీరబ్రహ్మదాసువాళ్ళును ప్రతిష్ఠను పెంచారు. వీరిద్దరికీ దాసువాళ్ళు కర్తలుగా పోలికలున్నాయి. ఇద్దరూ ప్రత్యేక వ్యక్తిత్వమున్నవారే అని చెప్పకొనచ్చును. కనకదాసు విషయంలో మనం చెప్పకొనవలసిన ఒక ప్రత్యేకత ఏమిటంటే ఈతడు ఏ మతానికీ లోబడని భాగవతుడు, కనకదాసు కేవలం కీర్తనలే కాకుండా కొన్ని కావ్యాలనూ రచించాడు. పట్టుది, నాంకర్త్యం.. అనే ఛందస్సులకు చెందిన సాహిత్యచరిత్రలో కనకదాసుకొక ప్రత్యేకతవుంది. ఈయన రచించిన 'మోహన తరంగిణి' సాంకర్త్యమనే ఛందంలో వుంది. 'రామధ్యాన చరిత్ర', 'నకచరిత్ర', 'హరిభక్తిసారం' అన్నవి భామినిపట్టుదిలో వున్నాయి.

కనకదాసు గ్రంథాలలో 'మోహన తరంగిణి'లో సుమారు 8200 అంశాల వున్నాయి. కామదహనం, మన్మథుని పురస్థనం, ఉపాసన రద్దుల కథ, బాదామర విజయం మొదలైన ఉపాఖ్యానాలతో కూడిన ఈ రచనకు 'కృష్ణ చరిత్ర' అన్న నామంతిరంజనాదా వుంది. అష్టాదశ వర్ణనలతో కూడిన ఈ గ్రంథాన్ని రచించే కాలానికి కనకదాసు కైఫీయం స్వీకరించారేమో అనిపిస్తుంది. ఈయన కావ్యాలలో 'నకచరిత్ర' ప్రసిద్ధమైంది. భామినిపట్టుదిలో వ్రాసిన ఈ గ్రంథంలో మితిమీరిన వర్ణనలు కనిపించవు. సజీవమైన పాత్రచిత్రాలు, వ్యూహయాతన కదిలించే సన్నివేశాలు కలిగిన నల

చరిత్రక కన్నడ సాహిత్యంలో విశిష్టమైన స్థానం వుంది.

'హరిభక్తిసారం' అన్న గ్రంథంలో మూడు మూడు పద్యాలున్నాయి. ముఖ్యంగా ఈ గ్రంథంలో ఆసాంతం భావరమ్యత అడుగడుగునా గోచరిస్తూనే వుంటుంది. మరో రచన 'రామధ్యాన చరిత్ర' దీనిలో 150 పద్యాలున్నాయి. ఇది ఖండకావ్యం. విచిత్రమైన కథ. రావణవధ తర్వాత క్షిరాబింద్రమూర్తి నవధాన్యాలలో ఏది శ్రేష్ఠమనే జిజ్ఞాస కలిగి చివరికి రాసులు విష్ణుమైన తన తిర్యాగించాడట. ఇది తాత్పర్యంగా గొప్ప భావకావ్యమైతే వుండే కావ్య రాజంగా భాసిస్తుంది.

భక్తియొక్క భావాన్ని మైథ్యంతో పాటు చూడాలంటే కనకదాసు కీర్తనలలో అది ప్రముఖంగా గోచరిస్తుంది. ఈయనగారి వ్యక్తిత్వం కూడా పాశ్చాత్యులైవుంది. హరి సర్వస్వాన్ని అర్పించు కన్నటువంటి పరమ భాగవతోక్తమే కనకదాసు. ఆనాటి మోక్షానికి ప్రతి బింబాలై వెలసిన మధ్యచార్యులవారు, రామాయణాచార్యులవారు ఇద్దరూ కనకదాసుపై ప్రభావం చూపారు. అయితే ఒక్క విషయం. మతప్రచార మన్నదే కనకదాసుయొక్క ప్రాథమిక ఉద్దేశం కాదు నీటి, తీరాంతం వుండే రచననే కనకదాసుని ఎక్కువగా కనిపిస్తాయి. అవి సర్వశ్రేయోదాయకంగా భాసిస్తూ జనాభాకి అదర్శప్రాయంగా నిలుస్తాయి.

ఒకటి రెండు ఉదాహరణలు చూపి ఈ వ్యాసాన్ని ఉపసంహరిస్తాను.

"జనవమాడిదరేకు తనవమాడిదరేకు కపటగుణ వివేక విజ్ఞతరు అదినుకరియదె అక్షవిర్రుల హాంకి వేదకాస్త్రగోవిద బాయారలు

అదియనుకాగ దిదిరుతిదుకాంబెంటు వాడతర్కదోళిత భేదవాదిగతు.

అనగా మనము తెలిసినవారు, వోరు ఆరిపోయేట్టు వేదకాస్త్రాలు చదివి అది గురువును తెలుసుకోలేక అటుఇటు పొన్న వారు, అనేక హేతువాదములు, తర్కములు నలిగి మూలమేదో తెలుసుకోలేని వాళ్ళు ఎన్ని జతతపాలు చేస్తే ఏమిటిగో అంతా వ్యర్థం. తునిపిని ఉన్నతి మైన వీటికి తిరుగుపూయేది అరని మంచి ప్రవర్తన, జ్ఞానము. జవతపాడిలూ, వేదకాస్త్రాలూ పరిచించితమౌతావ తుని పిని ఉన్నతునిగా చెప్పకలేవని వారి భావం. మరో కీర్తనలో అంటాడు.

"వల వల వల వెన్నులికారు
వలవ్యావుడు సత్య సుఖపుకృతసరిగ
కనకాను తావరెత్తుటలు అదతయ
టనజనా భనిగర్పనలిలెక ."

అర్థమేమంటే "వలము వలము అంటూ ఎత్తుకుంటారు. సత్యసంధులకు జ్ఞానంతో ఏ వలమైతే ఏమిగో మరతలో తుట్టిన తామరపువ్వును క్రిహరికి నమర్పించరాని" అని. ఇలా చెప్పకంటూ పోతే లెక్కకు మించిన కీర్తనలు ఉన్నాయి.

కన్నడ హరిదాసు సాహిత్యంలో అటు పురందరదాసు ఇటు కనకదాసు ఇద్దరూ చరిత్ర, వ్యక్తిత్వ, భక్తితావక్యము వున్నటువంటి వ్యక్తులుగా గోచరిస్తారు. మిదుమిక్కరి ఒకరిని మించి ఒకరు కన్నడ హరిదాసు సంతోషచార్యులుగా సాహితీలోకంలో గణపతి కావ్యారు. తెలుగులో ఒక త్యాగరాజునో, శ్రీకృష్ణయ్యనో నుంచి ఎంత చెప్పకంటూ హరి కన్నడిగలుకూడా వారిద్దరినీ నుంచి అంతగా చెప్పకంటూరండం అతిశయోక్తి కాదేమో!

‘నీ మనిషిని నేను - న మీర్తి

—శ్రీ కాకరవర్తి మాస్కందేయలు

‘విద్యార్థి జీవిత ముగిసినకంటె ఒక వధు రకావ్యానికి మరపురాని ‘పీచీ కావా’ అంటూ తన ఉపాధ్యాయ వృత్తి కవితా శ్రవ్యత్రివి జోడిస్తూ, అమర క్రమబంధంతో నీమనిషిని ‘నీనంటూ తన విద్యాయుత అభయం ఇస్తూ చెప్పిన కవితను చిత్రాకర్షిక చేస్తూ ‘నీమనిషిని ‘నీను’ అనేకవితా సంపుటాన్ని వెలువరించారు శ్రీ పి. వి. సిల్. ముద్దారావుగారు.

‘ప్రతిభ్యసం ముద్దారావు’గా ‘నీనంటి’ దిన మీ యికవిత్తా సంపుటం ఒక ప్రత్యేకత సంతరించుకొంది. అదేమంటే విజయ భావన నమర్యులలో వెలువడడే యీ ప్రభుత్వ ప్రకం మీ తొలికవితా సంపుటం కావడమే. తమ సంస్థ సమర్యులలో ఉన్న వెలువరించి అందడందే లివ్వడమే కాకుండా పీచీలో మంచిమోటులందడమే మన బహుళంబించారు డా. ఆచార్య భావతాగారు.

తనకు జన్మనిచ్చిన తల్లి వంశంబు శ్రీమతి పెద్దాడ ముల్లయ్య శ్రీ పెద్దాడ శేంకట అశ్వినరసింహారావుగార్లకు ఈ సంపుటాన్ని అంకితం ఇస్తూవారి ఆశీస్సులే నాజీవితంలో ఉచక్కులని వివశ్రుతితో విన్నవించుకున్నారే. కృతికర్త.

ఇందులో మొత్తం ముప్పై అయిదు వచన కవితలున్నాయి. అందులో కొన్ని మీది కవితలు

అయితే ఈ కవితాసంపుటాన్ని ఎం దుకు సమర్పించాలో ఎందుకు చదవాలి అన్న దానికి డా. ఆచార్య భావతాగారి మోటులవల్ల నాకు తోచినదేమంటే ఈ కవి మన జీవనాన్ని కొర, హృదయం వినిపించే

కవితారాగాలు అందించారు. సమీచాన్ని తల్లి లేపి కర్తవ్యమృఖంగా వయ నింపజేసే ప్రయత్నం చేసారు. ఈయన వ్యక్తిత్వ, కవిత్వ లక్షణాలు ప్రతివాణ్ణి తన వాణ్ణిగా చేజిక్కిన పాధనాలు. అందుకే దీన్ని చదవాలి’ అని.

ఇందులోని మొదటికవిత కబ్బం ‘రమణీ యార్థ ప్రతిపాదక కబ్బం కావ్యం’ ‘వాగ్దం రహత్యకం కావ్యం’ అనే అంశాలనెల్ల కావ్యనిర్వచనం చేస్తారు. చిత్రామణి కర్త ‘విశ్వ శ్రీయః కావ్యం’ అని కావ్యప్రయోజనాన్ని నిర్వచించాడు. ఈ మైఖావాన్ని క్రోడీకరిస్తూ సర్వమయ మైన కబ్బవాన్ని మొదటి కవితా కర్త కగా ఎన్నుకొని.

కబ్బం-వాక్యం గేయం-కావ్యం అని ఏదయినా మన వుని జీవిత సమరంలో వరమై ఉందిమైనా నిలవాలని కొరుకుంటూ తమ అర్హియత ప్రదర్శిస్తున్నారు. ఈ కబ్బం అనే కవితలో శ్రీ పి. వి. సిల్.

‘జీవించడం, ప్రేమించడం అయ స్కాంతక ధ్రువాల్లాంటివని, ప్రేమించి జీవించేవాళ్ళు జీవించి ప్రేమించే వాళ్ళను వెరుక్కొనాలని విభిన్న ధ్రువాలు అనే కవితలో అంటూ అయస్కాంత విభిన్న ధ్రువాలు కలుసుకుంటాయనే కాస్త్ర విషయాన్ని ఇందులో పొందుపరచారు మీరు.

దృష్టి అనేకవితలో ‘అంతరాన్ని పృష్టించే దృష్టి తొంగిండుకో, నిశితదృష్టి కల్గిండుకో’ అని ప్రబోధిస్తున్నారు ఇదే కవితలో.

‘వెలుగు వెనుక చీకటి ఉంది.

గుఖం వెనుక దుఃఖంఉంది.’ అంటూ నెప్పిన చరణాలు దానికి వ్యతిరేక భావం ఇస్తున్నా’ అగాధమా జలనిధిలో ఆణి ముల్మమున్నటులే కోకాన మరుగునదాగి సుఖమన్నదిలే’ అనే నీని గేయంచరణాలను జ్ఞానకం చేస్తాయి. జీవితం ఒక్కొక్కటి ఒక్కొక్క విధంగా భ్రమ కల్గిస్తుందని అందుకే జీవితం ఇల్లూషన్ అంటారు మరో కవితలో.

‘నువ్వుల్లో నూనెలా, చెమటలో నివ్వలా ప్రతి వాడిలోను అదృష్టందాగి ఉంది’ అంటారు మీరు అదృష్టవంతుడనే ఖండికలో. అద్దంలో ప్రతిబింబించాను కొని అబింబం అనే మోటులమింటే నీ అంత అదృష్టవంతుడు మరొకడుండని భావిస్తావు. ఉంటేవారు నీకు కొడుకే అవుతాడు. అంటారు. అంటే ‘త్రుక్రాది శ్చేర్పిరాజయమ్’ అను మూర్తిని ఆధారం చేసుకొంటే నీ కొడుకు నీకు మించిన అదృష్టవంతుడైతే వాడిచెలిలో నవ్వు పరాజయం కొరుకొనవచ్చు అనే భావం వ్యక్తమవుతుంది.

‘నేటియెవరీ యువనం నైతిక తర నాన్ని ఎల్లి చూపుకూ ఏ వైపు మొగ్గ వుండా ఇరువురి కొసం ‘అతడు’ ‘ఆమె’ అనే రెండు కవితల్ని ప్రాసాదు కవి. ‘ప్రేమయి నివయంలో కృష్ణుణ్ణి, పెళ్ళాం విషయంలో రామణ్ణి, ఇది నా తిరుగులేని పోంపి’ అనే యువనవల్లి, ‘హాళిగా ప్రేమిస్తూ పేపీగా ముద్దిస్తూ సుసార జీవితాని కొసం భర్త, సుదాతవితానికి జోయి ప్రెంచూ ఇది నేను నేర్చుకొన్న ఫిలాసఫీ’ అని ప్రియణ్ణి పృథావం పాణు చేసే యువతనీ సమూహంగా నిరసించారు తమ కవితల్లో.

కొర్ర కొయలనూ, వేపనెట్టునూ, మోవిని ఆదర్శంగా తీసుకొని సువచ తెంచుకోవడం వుంచుకోవడానికో అనే

ఉగాది సంతోషం అందించారు. సుబ్బారావుగారు, 'కెప్టెన్ యుద్ధంలో ఓడిపోయి భయంతో దురంతవాల్లకు బానుడుకానదని బాటిని మోసే శక్తి వీరు లేదని అని నిన్ను మోసేస్తా' యని హితం ఉపదేశించారు. 'అలవాటు' అనే కవితలో.

'నేటి ప్రజాస్వామ్యాన్ని 'గణతంత్ర రాజ్యం' అనే కవితలో చూపిస్తూ 'భగత్ సింగ్ జన్మించిన భరతభూమిలో చజనచేసే వాళ్ళు కాగా జీవిస్తున్నారు' 'పవనవిక్రమి ప్రతివాదూ తనపేర ఒక పార్టీని స్థాపిస్తాడు' అంటూ 'ప్రజలు తరమాలుపులే అయి లే ఎప్పుడు బ్రద్దలవుతానో తెలియదు. బ్రద్దలయిన వాడు

అధికార వైఖరిగం - అరక్షణంలో బూడిద' అని హెచ్చరిస్తున్నారు. కట్నాలకు కానిసంఘం ముగిసానిని నిరసిస్తూ.

అకయాలు అదర్శాలు గూర్చి అదేమనగా మోట్లాడే వాడు అనసరం అకయాం ప్రక్క ప్రక్కన నిలబడితే అనసరమే నా అకయా మని నిరూపిస్తాడు.' అంటారు. బాటలుపంతు కోవడం కోసమే అంత్యకాలంలో పెంచిన కల్లి దండ్రుల ప్రక్కన కేరడం మోసక జని తంలా సహజం. అలాంటి మనిషి జీవితాన్ని చెట్టుతో పోలుస్తూ రమ్యంగా చిత్రించాడు చెట్టు అనే కవితలో.

'తిమిన్లు తొంగించే ఉడుక్కు కోసం తపస్సు' చేయమని స్వాతంత్ర్య కోణంలో నిలిచి సమతా జేసుకొనిం వినిపించమని ప్రబోధిస్తున్నారు. 'నేడు' ఇకలాంటి రెండూ నిజం ఒక్కటే గొప్పవాడు ఎదురెదురా అన్నాడు తీవ్రవాడు దిగ్భాతులన్నాడు సకలుమనిషి అందరికీ మోటువుతున్నాడు అంటూ 'అందుకే' మేము... యరికం

యజ్ఞాల వీరకా దాటి విజ్ఞా పెంచుకుంటాం రిజ్జా తెల్పుకుంటాం సామ్యమకా కన్ఘం టాం 'అంటూ హామీ ఇస్తున్నారు 'నేడు' మేము' అనే కవితలో.

గాయం నుంచి ఆమృతం చిల్కించి మధురగేయం! పలికించడానికి ప్రయత్నిస్తున్న మనిషిగా 'నేనొక మనిషిని' అనే గేయంలో వర్ణనమిస్తారు. ఆ సిక్త్యాన్ని ప్రతిపాదనూ సృష్టిస్తే శక్తి ధూరపు దైన ఒకడున్నాడని చెబుతారు 'ఒక డున్నాడు' అనే గేయంలో.

ఇందులో ఓగం అనేది ఒక మిసీక విర 'ఏదో' ఒక ఓగంలో జననం, మరేదో ఓగంలో మరణం. ఈ రెండు ఓగాల మధ్య నిరీక్షణం; మనజీవనం' ఇది.

'కన్ను తెరిచే జననం, కనుజూపే మరణం - ఈ రెంటి మధ్య జీవితం' రెప్ప పాటుకాలం' ఇత్యాదిగా ఉన్న చంద్ర 'ఫిర్ గారి మిసీక విర' కంటి తెరిచి అను సరిగగా నడిచిందని చెప్పవచ్చు. నీ మనిషిని 'నేను' అనే పతాక కిరీతంలో

'రక్త సంబంధం లేకున్నా ఆమర క బంధం' పెనవేసికొంటూ నీతో కలిసి మెలిసి జీవిస్తూ ఉంటే అనుక్షణం పులకించే నా మేను అన మన్న మోటు విను

'నీ మనిషిని 'నేను' అంటారు తనవిద్యార్థుల నుద్దేశించి. తన వృత్తి తానిచ్చే గౌరవం కృతచూకుంది వీని కల్ల.

'అపోగ్యరంత మైన యజ్ఞలే' దేశ సాధాగ్యం' అంటూ 'ఈమరో మంటూ ఉండక విసిరిత ఈ బెలాదూసుకు పొక్కుంటాను.' 'దేశ సాధాగ్యం అనే కవితలో ఈ దేశానికి కావలసిన వ్యవస్థలన్నీ ఇక్కడ నంటారు మరో కవితలో.

ఈవిధంగా 'జరంగి', 'సంవేదన', 'సంక్రాంతి', 'వారకడు', 'వ్యక్తిశక్తి', 'కల్పవృక్షం', 'ఎదిగినవ్యక్తి', 'మనిషిపిల్ల', 'మతానికి మచ్చ', 'కాస్త్రుయజీవితం,'

మనిషి ఏంచేయగలడు' మొదలుగా గత కిరీతంలో విభిన్న విషయాలపై పాండు పంచిన కవితల్ని ఈ సంపుటలో చేర్చారు కవిగారు

ఈ కవితాసంపుటలోని కొన్ని కవి కల్లో సందర్భాన్ని సారంగా తనవల్ల గణితభౌతికాది కాస్త్రుతవిజ్ఞానాన్ని చదువరుల కందిస్తున్నారు సుబ్బారావుగారు.

'మనిషిని' అనంతవృత్తానికి అపోగ్యమే కేంద్రం,' ముఖంకాంతి భుజాలను నిలబెట్టే భూమి అపోగ్యం' 'నివురంతో జానపదులవృత్తంలో ఒక భుజాన్ని 'నేను' ఇత్యాది విషయాలు 'మంచుకరిగితే నీరవు' అంది. నీరు మురిగితే ఆవిరి, అవిరికణాలు వాడ్లలు చెరువుకుంటే నీరు' అనే విషయాలు, అయిస్కాంత విభిన్న ద్రువాల కలస్తాయనే విషయం భూమ్యాకర్షణ శక్తిని గురించి చెప్పడం ఇవన్నీ పై విషయాన్ని నిరూపిస్తాయి.

ఈ కవితల్లో శబ్దాలంకారాలు అర్థాలంకారాలు మోడా చక్కగా చోటు చేసుకున్నాయి. విస్తరభితిలో అవి ప్రస్తావించినట్లుగా చదువరులు గ్రహించగలరు. అయినా ఒకటి రెండు మచ్చుకీ.

ప్రతిమృతి అనే కవితలో.

'ఏరడో' నీ చెంత వసులగొడుతూంటే, నీయిల్లు తగుల బెడుతూంటే... అంటూ ప్రాచీనంబించి 'రెండో' చెంత చూపిస్తావా, వరుణదేవుణ్ణి కడుగుంటావా, ఇత్యాదిగా అంటూ క్రమాంతరంగా పాండుపరుస్తారు. అలాగే నీ మనిషిని 'నేను' అనే కవితలో రూపకాలంకారం నిక్షిప్తమై ఉంది.

ఈవిధంగా వైవిధ్యం ఉన్న రాశితో పాటు వానిమోడా ఉన్న కవితల్ని పాండు పరచిన శ్రీ సుబ్బారావుగారి 'నీ మనిషిని 'నేను' అనే కవితా సంపుటాన్ని 'మనిషి' కావాలనుకున్న ప్రతివాడు చదివి భర్తమైన కవిని ప్రోత్సహించ వలసిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది.

...

ఉ ద్యోగం లో శ్రీ కృష్ణుడు

—శ్రీ బాలకృష్ణ వేంకటరమణమూర్తి,

వి యస్మి., వి యద్మి.,

పనసకాయ దొంగిలప్పుచే తిద్దినము
పిట్టనుని ఆశ్రయితి. అభిమన్యుని
బాహుమహాత్మ్యము దైభవోపేతముగా
ఘగిసింది. దివచతుష్టయానంతరమున
సిరియ నుమాగతాభిం ధరణీకులు
నానావిధంబుల గృష్ట యాధిష్ఠితులతో
సంభాషణలు నేయుచుండ పాండవ
కార్యారంభియె; వారందరినీ ఏకత్రాణి
నైక తేచ్చ ప్రయత్నియతో కృష్ణుడు
తీర్చిదిద్దవనంబులు వారించి వారల గల
యోగముఁ గొని, మాయాద్యుత్తమలో
రాజ్యము గోల్పోయి పండించేడ్డరణ్య
కానము, ది ప్రరమగి నజ్జాతవాసంబుల
యందు పాండవుల శ్లేశాన్ని ఉల్లేఖించి
'ధర్మమార్గంబు దప్పుక తలఁతుఁ దొక్క
తొలగని కల్యాణతీర్థిపై యుద్ధభీతిని
విసరుకాడు. ఈసంకర్షణలో మోసట
ద్రుత సహాయం బహుళముని 'అంధుల
నిక్రతాదాత్తులైనను బలమాలేక దోర్
ద్రుమమై గెలుచుక వశమె, సహాయము
కలిపి వనవలంబులకు వగల సైన్యముల'
నని పాండవులను రాజుల సహాయము
కోరమని తలొక్కముగా పొచ్చునిస్తాడు.
తొదల ద్రుపదపురోహితుని కారవగళన
దుతగా బంతులకు నిర్ణయిస్తాడు. 'పాం
దవ లెప్పు; విరసపుగ్రంథయ్యెడు చంక
మైన, రాజులెల్లక ముందర రానింది,
క్రమంబొందగ మునుఁ బిలువఁ బంతుఁ
దొయ్యక పిదప' నని మనసులోని
మాటను బలముపెట్టిఁ గమనోన్ముఖుం
డయి మురారింకఁ దాద్రుపదుండు, ధర్మ
నంజనుడని వ్యుక్తికరాదుగు తపస్సులు
మతస్యమహావిభంధుఁడ నొప్పునకు, హలా

యధ ప్రకృతి యాదవలోకము
తోడరా, మదంబున నిజపట్టణంబునకుఁ
బోయె నుముజ్జ్వల వైభవంబున.
శ్రీకృష్ణుని సహాయాన్నర్థించెందుట
దుర్బోధనార్హతలు ద్వారక చేరుటం
టారు. కాని యాతఁడు పవడింప, మును
కారవాధి వాగు దరిగి తలఁచుచి దెస
నున్న తాననున నుండె; బడపడి
కాలద యుద్ధ కల్లఁ జని వివ్రమఁడై
నిలుచుండె నుత్తపాచి 'అంత తొలుకని
కని కృష్ణుఁ డద్రుతు వాలోకించి, మరి
కారవాధిపుగని, వచ్చిక కార్యము కెప్పు
డెన్న, కారవనాగుండు 'గయ్యమునేయు
వగవ సహాయముంగో భవత్పితృహాయమున
వంజను దెంచితి; మేము పిదపీ కారయ
కొక్కదూకు మృదయంబునఁ చేప్పిన
బాంధవంబునకు. మున్నేను గానవచ్చితి
నిన్ను; నుజనులైనవారు నెమ్మిని మాను
మున్ గన్నం దగ నైకొండ్రని' అంటే
'నీపిట మాన్ను వచ్చితిది నిక్కము;
పొదనిఁ దొల్లగాంచితిని; గావున మీకు
నిద్దమున గౌరవమొప్పుగఁ దోడుపాటు
నద్యానము; దీని కిందఁబగు దప్పుక యుం
దగ సేర్పరించెద స్థిరం పెట్టుటల్ల తగ
పిత్తును నీతిడుఁగోరి కొందొగిగ' అనితనే
పొదని సముద్ధిస్తాడు కొరి. అర్జునుండు
నోరు కదవడు. ఔనుమరి! కాదలసిన
వారు వచ్చి నీ కడఁబంతుని మార్చి
మన్నారు. సైన్యమే? యుద్ధమెందుమి;
అని ఒక్కమాట మాదా యనిత' వారా
యకాభి ధానులు వారిలు గయ్యము
నేయు వారొక్కడ; నేమారక నిరాయుధ
కాగృహారత మై నుండు వాడ వరమాత్మఁ

డనై యని సైన్య విభాగం చేసి తొలి
తొలి గోరి తొనక రాలునిఁ జగుం
బాడి మెయి' నని మెదటి వాన్యు కవ్య
సావిశిస్తాడు నరుడు వారానుబునికోడు
కొనగా, పొంగిన మోససంబుతో మిగి
లిన బలమాలఁ గైకొని విగ్రమిస్తాడు తర
ధూనిభుండు!

'వారానుగ గోపాను ధూనివరాక్ర
మాలఁ గరువిభుఁడ.గొని, సుగ్రామా
రంభ రహితు నన్నుంగోరి కొనుట నీకు
తొలుకనే? యని కొరి పొదని భక్తి ప్రవ
తులు పరిక్షిస్తాడు. అర్జునుడు వానను
మించిన గడఁపరి! 'నేను రణంబునకు
సహాయం బొల్లన వను. ముప్రసిద్ధుఁడవు
నీవని నీవినఁ తెలు పికయగు నెప్పటకు,
నీ కెదురై బయంబుగనరా తట్టగుటం
చేసి, విజయమాలంబగు నీతోడువలయున్;
నీవు సమరంబు నేయవనికీయంబ్రయంబు;
గావున నిన్నుం గోరికొంటి. కాని
సారథ్యం బొనరింతు' మని ప్రార్థిస్తాడు.
'పదగు కొల్లి దీర్చుటది వాన ప్రతిం
బనమా! తగ సారథ్యం బొనరించెద నీకు
ననుయోధ ప్రేద' నని హామీ యిచ్చి
నరుదొడ్చిని ధర్మతనూజ కొద్దకుం
బ్రయమెసఁగం అనుదెంచెం గారా
తోచనమును వగఁ జేయు బుద్ధి కొరి
గడంకక.

ద్రుపద త్రుకోహితుని వచనాలు, నుం
బయిని రాయబారము విధంమైన యనం
తరము తిమ్మలు, ద్రుపది వెంటరా ధర్మ
బాణ మార్ధవు మందిరంబున కటికి తమ
కష్టపష్టములు విన్నవించి, యెమ్మిధంబున
నైన నుంధియే చేసి రావలసినదిగా, తుదకు
నైదుప్పిచ్చినను తాబునని చెప్పుమని 'నీవు
మయోధను పాతికే తోకగఁ వలవనియు
కొక్క బుద్ధి వొడ మెదలనని నంక
యిస్తాడు. అంత గృష్ణుండు 'వా ధృత
రాష్ట్రుండు వట్టివాడ, తత్తయల యే?

బాటియ సాంస్కృతిక పరివర్తన

నీ కలం పక్కకు నీ తలవే తెలిసి తిన్నవచ్చున కంటే దక్కనూ, వికల వలె విడువేను నిక్కమల్లిన నచటం గలంబె రగలేటి మాల్గొని కొక్కచేసేయొక. పడుపును కొంతకంటే జను పట్టును తేలె, యెరసంపిడియగున; మన కొకటం బాపము రా కునికిఁ గలిమైన కలంబె లొండెను గలుగున. అని మా బోధనీసి మున్ను పాడవులు కొరవులచే బడ్డ బన్నులులు వాకొని 'పాపాత్మకలగు పాపంబులం బాపములెట్లు నిర్విచారంబుగా వర్ణించుట కర్హంబు'. నే పలికిన మాటలు దుర్బోధముఁడయ్యె కొనక తెలుగు మాటిన మాట లాడుటయొక కండ్రి యెటని వారింప నేనిమిఁ దోడు ఉపేక్షింపదగుటయొకాచి, మిఁతొల్లింటి పొట్టును దలంచి, దుల్లచాయకు వారిని గర్హించు; రింటియ కాక మనకొక దేమి కలయు, మా యోగినంతయొక బెక్కు భంగం సుధియ కానింపం జూచెద; నన్నిధంబు సిద్ధించిన తేలుగాదా! యట్లు గాక తక్కిన, నవోచ్చి యెత్తనంబులు చంకంబును, నందుఁ జేయంగలవారి కర్తవ్యంబులుఁ గొండలు తెలింగి, నీవ విజయంబున నిధంబునం జనుచుంచెక. నేను కయ్యెత్త కననంబు లెన్నియొనిఁ గంటి నీవనుత్సహించి గాఁగలెరు. చతురంగ బలంబుల నాదుతంబు గాంచుచు, దొరలంబుని కొల్పకొనుచు, నాంశుంబు లేక సుఖించునవ నున్నావంటు నే నుండుద కలయొనని భవిష్యత్తు నంతను యుద్ధియ ముండటం బెట్టి యుద్ధానికి పురిగొల్పుతాడు.

భీముడు కృష్ణునితో ఎన్నిభమున నైనను వనకోదం! సుధి నేను కలయొక కగ; నేనునువారును గలయొక భూజనంబు నెల్లను పాతంబు పుష్కలకరంబని కొంతవనాలు పల్కితే పూర్వోలేక 'పిన్నిడు' వినివి భీముపాఠం గడు

వింతలు వింటిడు; మాటల్గి చల్లగనట, భూరి భూధరము లాఘవ మొందుటగాదా! యిన్నిధంబున నితఁ డిప్పుడు మార్గవము బొందుట; యింటిఁ బెట్ట నేటికి' అని అగక 'యధముమిది కేద్యయ మహా' గల్విరోధంబు నల్లంబు జేయు వర్షి దర్శి యొన. కుయోధమని యొన్నటి పైఁపని యేత్తు-రాజ్యసంసిద్ధి నిజాగ జన్మననఁ జేయు తలంపును గల్లు నీవసంజ్ఞములైన వాక్యములు పల్కుట యొప్పున కేచికాంత' అని యంత నిలువక 'కలపెట్టి దెయి యొన్నడు నెలంబని నీయెట్టి వాని కలగొకొయీ సిరికిత మంతి మంతడఁ గరవిన వారనుచు కొంగలకల నన్ని యొద్దోన్మఖునిఁ జేస్తాడు.

ఒక యంత్రాన్ని పనిచేయించే మందు వాని భాగాలన్నింటిని క్రద్ధగా కరిపించి చూడవలె! నశ్చే యుద్ధానికి ముఖ్యులైన భీమార్జునుల సైనికములు పరికిరించడం ధర్మమేకదా!

అర్జునుడు దన యభిమతాన్ని నిజే దిస్తూ 'అంత యెలుంగక దార్తరాష్ట్రం గడంగి మమ్మఁ బఱచిద పాలులు మోస మనఁ జవుట బెట్టిన విత్తుల చంద మొంది యంతరింపక చెడిపోయి నంబుబాన్' చల్లబడితే చూడలేక 'నంపున లావునం గృహిఁ జేయు విధంబుల మేలుగొనినం దొర కొనుకొనుట - చటితోఁ జను నర్జును లేకయున్న; నెత్తురునున లెక్క నేసినను లొరుములలో ఫలియించు పైల్ల నాదరణమునం బ్రసన్నుమగు దైవముఁ పోత చూక ఫల్లదా!' అని విజయ నూచకాన్ని నూచిస్తాడు. ఇక్కడ మహా విశేష మేమిటంటే; అర్జును డలంకార యంతం గా పల్కితే, 'కొంబాదా తప్ప' కారమే సమాధానమిస్తాడు. శక్తిర స గ్రహణము జాడ 'వచ్చిన వాడు ఫల్లంబుఁ దంశ్యము గల్లు మనఁగ రాదాదిగాకల భీష్మునకల ను జైవీకి దెప్పించి క్రియా

శిలునిగా చేస్తాడు. ఇంక కలలు పరేను 'మా మనము అరణ్యకాసుమున మున్నె జవీపతి పాంతున్న యద్దినముల భంగి గా'వని ఒక రం చే; 'ఉచితమైనది కయ్యు ము; వంక మాటలే నేర'ని మరొకరు.

అంతలో ద్రోతది బంధురంబయిన క్రొమ్మడి గ్రమ్మన విచ్చి, కండ్లకలో చావలచేతఁబూని, యనిత ప్పనిఁ బొల్పు మహాభుజంగ మో నాదిలెన్గి 'తలగ, మనంబునఁ బొంగు విహద రోషము' గావక లేక బాష్పములు గ్రమ్మంగ దిగ్గన లేచి యార్తయై తనమును కొరవగుభ పడిన యజమానములను మిర పెట్టి 'నాక వ్యూహంబు వివృచ్చుట దోడుగాక, జనకండ్లుఁజు ధర్మ గుతుండు వంక, నీమెచ్చుగ క్రతు సంక్షయము మోసి చేపడగాక' తలొకండచ్చు పడంగ 'నేర్చునాక దురాత్ములు గొరపు లన్ని యెక్కురేకే కడవు లేదిని నిజంబని యూర డింప వారు ను వమ నిజనిజానుబంబ కరిగి.

మలునాడరుదోదయమున గృష్ణంబు కరిపురికిఁ బ్రయాణోన్ముఖుడై పాత్యకిని రావించి 'దుర్బోధనుండు దుష్టాత్మ్యం దతని మన్నించు మోక్షసులనుం గుటిల బుద్ధులు గావునఁ జక్షగచాపాస్త్రయోధం బులు నిధంబునం బెట్టింపకలయొనని మోచురించి; దారుణంబు జుడిగెన ప్రభా పటంబ జటిలంబున నందలంబునన్ని శ్రొద్ధ ముగ్రీవ మేఘ పుష్ప విలాసంబు అనె బరన కురింబులు బూని గర్వదర్శనం బెట్టి తెచ్చిన నధిరోపించి మార్గంలో నారదాది మహాముఖం గని సుభా వింది వారి కట కాశ్చోనించి చనున.

కృపాకమన విన్న ధృతిరాష్ట్రునిండు సురిసింది, కెడ్డల పుక్కుల రావించి తనవిషమున కగలంతఃకర గాదింపు డు యాజ్ఞాపిస్తాడు. కృష్ణుడు తొలుత

చూచిన మహాదాత! శ్రీకృష్ణుని పాదాలకు
పారకలాపంతో 'నే నెమిది దివలు
అన నమోవాన్యవచ్చు నది పుణ్యదివలు;
నాడు భండనంబు గావలయు'నని తానే
నిర్ణయించి కర్ణుని పీడ్చొని 'అచ్యుతుండు
సాత్వకిందన రథం జెప్పించుకొని చారు
కుం బాతి 'వదనన, పోదిట్టు పోని' మృని
వలికి, అలితాట్రావ కలికుండగుచు బనియె
పాండవులతో శ్రీకృష్ణుడు, కారణ
సర్థః బుద్ధిన చండమెల్ల వివిరిస్తూ 'నేను
నాయోవినంతయు పామనాదంబులాడితి,
నారదాది మహాత్ములంబు సుయోధను
నకు బుద్ధులు పెట్టినట్లు నేనీతి; నేమి
చెప్పినను నెంతటంబోవన్నం గిడుక చెప్పి
కొని బంకించెయ్య భంగించెయ్య ధిక్క
రించెయ్య వృక్షకరించెయ్యం బాచితి;
గార్జును భగ్నంధనుడు కొల్లక వెండియు
కాలినచనంబులు పలికితి, నతిండకై
దుర్జనక నేయంబాచిన నమోనదుంబులను
వానిం గొన్ని నెడమో యింబని శిష్ట
పోకలం బోయితి; నెన్ని భంగం సంధియె
కావలయునని పారలంగం యంతరియం
బాచితి; నిన్ను పాశ్వుం బెట్టుకుం జక్రం
బడక, తన చలంబుతోన పొట్టు పార
లయ్యుం గయ్యంబు వలంబుగా వి యన
శక్యంబును రాజ్యంబు పాలిచ్చువాడను
గాడు; కారవులయెడ దండంబు దక్క
కొంటు పొయింబు లేదని నిష్కర్షగా
జెప్పి లేకుండునంబు ద్రుండుటకుం బార
కాలక నా మనంబు సుడివడియెడు. నే
వరవును దొర కొనదుగదా నెనీయవా
నాథ! పొందు సంపాదించ'నని వెక్కి
లాడుతాడు. నెంతోహస్తాదు ధర్మవాదు.
శ్రీకృష్ణుని నిబుగా కలిసిగిని. బోట
మాట రాతడు. ఇంతా చెప్తే మిట్టి
పావిన పాట దగ్గరకే వచ్చాడు. ఇంక
లాభం లేదనుకొని వదలి మార్చి 'మిదు
దుండే కాంతంబున చాడిన మాటలును,
భిష్ట ప్రాగ్ బాహ్య కాదులను నెద్దలన

“అవధాని 'రావూరి' కంజలింతు”

—డా॥ రామమన వంకటేశ్వరశర్మ, ఎమ్.ఏ., పి.హెచ్.డి.,

పారమహంబుబాదిడు, ప్ర
వస్తు మృదువైన భవ్యధీర గం
ధీర వహిలానుడు, క
విశ్వ మహర్షి కటువ్యక్తి వి
స్తార యశస్వి, దీక్షణవన
ధాన కళాగురుదేవతై? “రా
వూరి” బలుండు, నేల వలకు
మూర్తి కరుణ భువ 'వంకటేశ్వరశర్మ’

నీ॥ 'భీమకరాన గల్గిన వధానాక 'తి
ర్పతి' కవిప్రధానావ తోచె

'శ్రీరాణి' వారిలో 'దేవివర్మ'లో
వస్తు పూర్వకుగ ప్రసన్న మయ్య
'అమలాపురి' 'ప్రపాదు' అవధానభద్రలోన
నీరువరబ్రహ్మ విస్మయగతోచె
గృప్తిలో మధురమ్మ స్త్రీ హనుస్తి ది' పొట్టు
లో వారిచెల్లలో కవిమన

ఎన్ని గున్నెన్ని పృథుకుంటు
నన్ను చూసితి
అరగ! 'రావూరి' విజయని మరణావార్త
వినిన వెంటనే నాయెడంబన కలంబె
నమరచిది రావూరి కంజలింతు.

ధార్మరాస్థుల చెసంబుద్ధిన మనః క్షోభం
బును, దాని గుంఠిహిత పాండవేయ
లతో, జెప్పమనిన మాటలను ముడిచి
కొలుపున ద్రౌపది బలచిన బన్దంబు!
భువనలనాన కీచించు నిజధర్మము, మెత్త
బడుట నింద్యము 'ద్రువరాత్న'క గార్జున
బక్షుని ముతము దగవంకరతో, నని జెప్పి
యొద్దియని యొద్దోక్తులుని గానిస్తాడు.
చివా ధర్మరాజును మాత్రం అనుమోన తో!
సంధి పానగదని యెక్కడే తెంపు నేవిన
వాడు అక్కడేనే తేకాడోని! ఎట్టికేలక
'నట్టికాక, యుద్ధం ధర్మక్షాన భువంబు
మనవోమ గడయించాన; కొరి నిశ్చ
యంప సంకయం చేటికి? సంభంజింపు
డుగ సమర విధి మని యొద్దికేయి
వమ్యలతో నెట్టికేలకం దెగుట పెట్టి
యెడతేహింబుల నడచి భిష్మరాజుకాం
బుం కొచ్చు చావధయిం దెవ్వ 'దోళి'
నెలరియు వన 'వృష్టద్యము' ద్రుద్ధుడగు.
బభ్రువం బావంపు మంటాడు. అతని
సంహా మేరకు మర్మనీకాధిపతిగా ధృష్ట
ద్యుక్తుని అక్షిపాతీ నా య వ ల గా

పాంచాలవతి, మత్స్యవిధుడు, పాత్యక్తి,
సహదేవుడు, చేకానుడు, ధృష్ట శేకుడు,
శిఖింబులను తేర్వర అభిషేకిస్తాడు. 'వరు
నైవ్యము నిస్సారంబరయంగ మన బలము
లెల్ల వలి వృధములు వరవాలు గొనక
నడపుము ధరణీశ్వర! నేన నెంగము
లై నము ఏమక' నీ యనుబాంబు దివికాలన
వజేయంబు, ధృతరాష్ట్ర సుకుంజలె
చుట ప్రేగే? తోలుక నాకము గవలిలా
యర్త మగాన, యెత్తు యోహనమున' కని
మరియొకమారు ధర్మరాజికి వైర్యాన్ని
గల్పించి వారాయుంబుని నిజనివాస మ
నకుం బనియె.

“మాలకరి పుచ్చుమంబు గోయె
మోడ్కిల నేటి
పుష్కల దేవియం గొనియెను
సోల్కి, నెడుగు
గండ మిందెగ గానునది
కార్మిథంబు”

అకాశస్యంజులు సంభవించును బహూపాఖ్యాన కాభోపకా
ఖాశోభా సముదంచితాభ్యుదయమై పాపాదాభి సంచారమై
యీశానుగ్రహలబ్ధము క్రిఫలమై యెక్కాలమున్ శ్రోతకున్
కాశీఖండ ముఖండమై భవమునన్ గల్పదుమప్రక్రియన్.

మూలము 3,4,5,6,7,8,9,10వార్షిక సంపుటముల వెల వరుసగా 20, 20,12,15,15,15,20 రూ. అ
ఎం. టి. చౌదరికి ఖర్చులు తుమే భరించి విజ్ఞప్త పోస్టులో పంపగలము. వి. వి. పద్ధతి లేదు.

- సంపాదకుడు

అక్షరము :—

సంపాదకుడు : విద్యాన్ ములుసు సతారామశాస్త్రి

శ్రీకృష్ణ కాలన రామయ్య, వి. వి. క. కాలన,
6-4-34, ఇన్నీసురేటు (త్యాగరాజనగర్),
రాజమండ్రి-1.

